

Mangelfullt om delt bosted

Eivind Meland

Institutt for global helse og samfunnsmedisin, Universitetet i Bergen

Eivind.Meland@uib.no

Påstanden om at delt bosted fører til økte konflikter, er usaklig og udokumentert. Det forholder seg tvert om.

Eivind Meland. Foto: David Jahanlu

Skaar og Brendalsmos fagessey i Tidsskrift for Norsk psykologforening 23. juni framtrer som et partsinnlegg i likhet med Folkehelseinstituttets (FHI) rapport fra 2022 (Johansen et al., 2022). Begge hevder at det ikke finnes forskningsbelegg for å anbefale delt fast bosted som rettsnorm etter skilsmisse. Fagesseyet advarer sågar mot en slik endring.

I Hurdalsplattformen har regjeringen forpliktet seg til å utrede delt bosted, og regjeringen vil legge fram forslag i 2024 blant annet basert på Barnelovutvalgets utredning (NOU 2020: 14). Det var regjeringen Solberg som nedsatte Barnelovutvalget og ga utvalget i mandat å bringe norsk lovgivning i overensstemmelse med menneskerettene slik de er forstått i Den europeiske menneskerettskonvensjon og i menneskerettsdomstolens rettspraksis.

Loven er ikke nøytral

Det burde ikke være ukjent for norske fagpersoner at barns rett til omsorg fra begge foreldre er en viktig del av menneskerettsforståelsen. Det er stadfestet i flere domfellelser både i saker knyttet til barnevernslovgivning og barne- og familielovsaker. Hverken Skaar og Brendalmo eller FHI finner forskningsbelegg for at likeverdig omsorg etter skilsmisse skader barn. Finnes det da noen saklig grunn til ikke å endre lovgivningen slik at barns menneskerett til gjensidig omsorg fra to likeverdige foreldre optimaliseres?

I fagessayet hevder forfatterne at vår nåværende barnelov er nøytral, og at foreldre har avtalefrihet til å planlegge omsorgen slik at det blir til barnas beste. Det er ikke tilfelle der det oppstår konflikt mellom foreldre. Barnelovens paragraf 36, punkt 2 er en tvangsbestemmelse hvor retten bare i særlige tilfeller kan velge delt bosted.

Det burde ikke være ukjent for norske fagpersoner at barns rett til omsorg fra begge foreldre er en viktig del av menneskerettsforståelsen.

Praksisen med å bestemme en A-forelder med hovedomsorg og en B-forelder med samværsrett synes ikke å bidra til å dempe konflikten mellom foreldre (Rød et al., 2008). Avtalefriheten mellom foreldre som er enige om omsorgen, berøres ikke av at delt fast bosted blir lovens utgangspunkt og norm.

Forfatterne hevder på sin side at det vil være konfliktfremmende å innføre delt fast bosted som utgangspunkt og norm i loven. De påstår at erfaringer fra Nederland viser dette, men påstanden er udokumentert.

Jeg har etter henvendelse til forfatterne fått tilsendt to artikler som dokumentasjon. I den ene artikkelen skriver en gruppe familieterapeuter om utfordringer knyttet til behandling av høykonfliktfamilier etter at familieloven fra 2009 ble endret og forpliktet foreldre til å samarbeide om en omsorgsplan for barna. De er av den oppfatning at denne lovendringen har brakt konflikten mellom foreldre nærmere barna. I den andre artikkelen gir det nederlandske barneombudet anslag over antall høykonfliktfamilier. Ingen historiske data gjengis i artiklene, og det er derfor intet forskningsmessig belegg for at påstanden er korrekt. Bør ikke redaksjonen sørge for at sentrale påstander i et fagessay er dokumentert?

Erfaringer fra USA

Organisasjonen National Parents Organisation i USA har oppsummert data på utviklingen i Kentucky etter at de endret sin lovgivning i 2018 med å innføre delt bosted som rettsnorm. Interesserte kan besøke deres hjemmesider:

- <https://www.sharedparenting.org/sharedparentingnews/shared-parenting-and-child-maltreatment-data-from-ohio-and-kentucky>
- <https://drive.google.com/file/d/104edUcw35SstMKcDCf711P8pGEKaqh7E/view>

I en sammenliknende studie med Ohio, som ikke har reformert sin lovgivning, fant man at antall barn undersøkt for vold og omsorgssvikt gikk tilbake med 31 % i Kentucky og 2 % i Ohio. Kurven i Kentucky fikk en tydelig knekk i 2018. Vel 50 % av førstegangs partnervold forekommer blant nylig

separerte i land og regioner som praktiserer ut fra en «the winner takes it all»-lovgivning, slik den norske barneloven § 36 avsnitt 2 legger til rette for. Kentucky opplevde en halvering av vold mellom partnere mellom 2017 og 2022.

I Spania har man sammenliknet regioner som har endret sin lovgivning til mer likeverdig ansvar mellom foreldre, med regioner med tradisjonelt valg av hovedomsorg til den ene forelderen. Sammenliknet med regioner med tradisjonell og ulikeverdig lovgivning har regioner som har innført delt bosted, opplevd en betydelig nedgang i familievold. Partnerdrap har gått ned med 50 % i slike regioner (Fernandez-Kranz, 2020). Påstanden om at delt bosted fører til økte konflikter, er usaklig og udokumentert. Det forholder seg tvert om.

Merknad: Forfatteren er medlem av Foreningen 2 Foreldre og Mannsforum.

Referanser

- Fernandez-Kranz, D., Nollenberger, N. & Roff, J. (2020). *Bargaining Under Threats: The Effect of Joint Custody Laws on Intimate Partner Violence*. IZA Discussion Paper No. 13810. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3718190>
- Johansen, T. B., Nøkleby, H., Langøien, L. J. & Borge, T. C. (2022). *Samværs- og bostedsordninger etter samlivsbrudd: betydninger for barn og unge: en systematisk oversikt*. Folkehelseinstituttet. www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2022/samvars-og-bostedsordninger-etter-samlivsbrudd-betydninger-for-barn-og-unge-rapport-2022.pdf
- NOU 2020: 14. *Ny barnelov — Til barnets beste*. Barne- og familiedepartementet.
- Rød, P. A., Ekeland, T. J. & Thuen, F. (2008). Barns erfaringer med konfliktfylte samlivsbrudd: Problemforståelse og følelsesmessige reaksjoner. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 45(5), 555–562. <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2008/05/barns-erfaringer-med-konfliktfylte-samlivsbrudd-problemforstaelse-og>